

38. Скоропадський П. Спогади. – К., Філадельфія, 1995. – С. 159.
39. Тимошук О.В. Охоронний апарат Української Держави (квітень – грудень 1918 р.) : монографія. – Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. – С.188
40. Харченко Т. Становлення місцевих органів виконавчої влади та самоврядування в Українській Державі (квітень-грудень 1918 р.) : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Полтавський держ. педагогічний ун-т ім. В.Г.Короленка. – Полтава, 2000. – 281 арк.
41. Харченко Т.О. Становлення місцевих органів виконавчої влади та самоврядування в Українській державі (квітень – грудень; 1918 р.) : дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. – Харків, 2000. – С. 82.

On the basis of the published and archived sources an author did an attempt to show becoming local organs of self-government in Right-bank Ukraine in a period is a hetman the P. Skoropadscogo.

Key words: *Right-bank Ukraine, Getmanat local authorities, a province the head.*

Отримано: 21.09.2011

УДК 143.333

С. О. Ганаба, І. М. Предборська

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНОГО ПІДХОДУ В ІСТОРІЇ

В статті експліковано гуманістичний потенціал інтерсуб'єктивного підходу до осягнення історії як одного з методологічних напрямків сучасної історіософії та показано його можливості для подолання конфронтації й духовного відчуження у суспільстві. Евристичні можливості інтерсуб'єктивного підходу при вивченні історії виявляються у відмові від монометодологізму на користь плюралізму, що демонструє багатовимірність та полікультурність історичного буття.

Ключові слова: *інтерсуб'єктивний підхід, гуманістичний потенціал, історія, методологія.*

Філософський плюралізм як провідна тенденція філософування кінця ХХ – початку ХХІ століття створює методологічні передумови для історіософії в пошуку нових шляхів осягнення історичного розвитку. Звернення до нових методологічних підходів у практиці історичного пізнання, на думку фахівців, спонукає неспроможність і обмеженість модерних соціально-філософських концепцій пізнання минулого в світлі сучасної філософії, що виявляється у: позбавленні в них історії гуманістичного виміру та підпорядкуванні її наукового потенціалу запитам пануючої у суспільстві ідеології; неспроможності конструювати історичний процес шляхом використання універсальних, всеохопних апріорних схем і закономірностей. «Знання, потрапляючи в лабеті історіософських доктрин, – як зауважує Л. Зашкільняк, – перетворилося на кон'юнктурні образи, що відбивали лише певні погляди соціальних спільнот, верств, груп та осіб і були далекими від об'єктивної картини» [7, с.193]. Тлумачення історичних процесів

у душі таких, що спрямовуються дією непохитних об'єктивних закономірностей, задалегідь набувають вигляду запрограмованого безособового перебігу подій, котрі призводять до втрати людини як суб'єкта історичних процесів. Зведення людського розмаїття до чогось «єдиноправильного» несе у собі потенційну загрозу тоталітарної практики і людської деструкції.

Епістеміологічна ситуація, що склалася в історичній науці, засвідчила її кризовий стан та спричинила зміну парадигм у сфері пізнання. Сцієнтичне пояснення минулого доповнюється індивідуально-ціннісним, котре спирається на конкретний життєвий досвід людини та розгортається у площині інтерсуб'єктивних комунікацій, що робить історичне дослідження більш повним, змістовним, цілісним і об'єктивним.

Метою статті є експлікація гуманістичного потенціалу інтерсуб'єктивного підходу до осягнення історії як одного з методологічних напрямків сучасної історіософії та показ його можливостей для подолання конфронтації і духовного відчуження в суспільстві

Інтерсуб'єктивність у філософському дискурсі розуміється як міжсуб'єктність і передбачає зв'язок між суб'єктами, не тотожними, не універсальними Я-Я, а одиничними, автономними, рівноправними Я-Інший, що постають й розуміються як унікальний за своєю природою світ екзистенцій. *Іншість* – це інший вимір світу, що перебуває у процесі трансцендентування за межею окресленого Я, залишаючись незабгненним до кінця, оскільки втрачиться феномен *Іншості*, відбудеться його зведення до певного модусу, усередненого *Воно*.

Поняття інтерсуб'єктивності було запроваджено представником феноменології Е. Гуссерлем. У праці «Картезіанські розмисли» учений тлумачить цей феномен як продукт свідомості Я (ego). «Те, що специфічно властиво мені як ego, моє конкретне монадичне буття чисто у мені самому і для мене самого і, для мене у замкнутій сфері своєрідності, охоплює будь-яку інтенціональність, у тому числі, спрямовану на щось «інше»... Однак це інше ego не просто є присутнім, даним для нас як воно само – воно конструюється як alter ego... У відповідності зі своїм конституїтованим смислом «інший» є моє власне відображення, і в той же час не є таким, це – мій власний аналог, і знову ж таки аналог у незвичному сенсі слова», – пише філософ [5, с. 189-190]. Пізнання феномена *Іншості*, на його думку, є складним і багатогранним завданням, оскільки *Іншість* не розглядається як природно-фізичний об'єкт, а розуміється як психофізичний суб'єкт, який володіє здатністю через призму власного досвіду пізнати світ та моє ego у якості *Іншості* у цьому світі.

Проблема інтерсуб'єктивності активно розроблялася послідовниками Е. Гуссерля: Ж.-П. Сартром, Е. Левінасом, М. Мерло-Понті, П. Рікбором, М. Шелером, Б. Вальденфельсом, А. Шюцем. Вони доповнили спадщину Е. Гуссерля власними оригінальними концепціями.

Серед українських дослідників, наукові розвідки яких були дотичними даній проблематиці, це – В. Табачковський, О. Удод, М. Собуцький, Г. Гамрецька, І. Предборська, Л. Горбунова, В. Лутай, Ю. Шаповал. Н. Яковенко та ін.

Евристичні можливості інтерсуб'єктивного підходу при вивченні історії виявляються у відмові від монометодологізму на користь плюралізму, що демонструє багатовимірність і полікультурність історичного буття. Історія розуміється як сукупність унікальних, вартісних, самоцінних культурних світів й життєвих практик, котрі презентують співголосся індивідуального. У якості «агента історії» розглядається пересічна людина з її світобаченням, переживаннями, вірою, системою цінностей та моральних суджень. Сферою дослідницьких інтересів постає унікальний світ множини індивідуальних *Іншостей*, що взаємодіють та взаємозумовляють одна одну у просторі та часі. Фокусування уваги історика на неповторності світу людини минулого, на думку Н. Козлової, можливе за умови визнання його унікально-ціннісним, у якому реалізуються принципи: «у світі немає визначеної для всіх істини», «немислимий поділ на «нас» та «них» [9, с.48-49]. У фокусі наукових інтересів істориків опиняється життєвий світ конкретної людини, який визнається рівновартісним компонентом історичного буття. Отже, одним із здобутків інтерсуб'єктивного підходу є його гуманістична спрямованість.

Гуманістичний потенціал інтерсуб'єктивного підходу в історії реалізується через актуалізацію поняття життєвого світу людини. Він відображає цілісність людського буття, людина в площині інтерсуб'єктивної взаємодії позбавлена раз і назавжди чіткої сконструйованої структури. Така взаємодія носить відкритий характер. У залежності від інтеракцій людини змінюються межі і центр її життєвого світу, відбувається процес постійного становлення людини як особистості. С. Пролеєв розглядає життєвий світ як форму існування індивіда як особистості, а саме: «як онтологічну структуру, котра втілює єдність, цілісність та безперервність життя особистості; виражає її подієву наповненість та розкриває життєвизначальне значення конкретних подій життєвого процесу людини» [12, с.97]. З огляду на цю обставину, категорія життєвого світу постає онтологічним виразом духовного розвитку особистості, а не розглядається лише як пласт донаукового досвіду.

Гуманістичний потенціал розглядуваного методологічного підходу в сучасній історіософії зумовлюється й тим, що інтерсуб'єктивність як новий образ буття виявляється через співбуття *Іншостей* і презентує взаємовпливи минулого і сучасного. Культурна взаємодія різних типів культур, на переконання К. Кантора, полягає у тому, що, запозичуючи будь-які цінності «чужої культури», культура неодмінно перетворює «чуже» на «своє», не втрачаючи своєї первинної своєрідності» [12, с.23]. Явище, коли культура безупинно, у взаємодії з іншими, витворює «власний світ», «шукає ідентичності до останнього подиху», В. Табачковський кваліфікує поняттям «танок культур» [13, с.11]. Втрачаючи змогу продукувати нові можливості та перспективи осмислення людського буття, культурно-історичні світи та практики минулого гинуть, оскільки втрачають сенс і продуктивність в осмисленні проблем сьогодення та проектування майбутнього.

Осмилення історичного буття минулих епох не означає, що воно позбавлене, відсторонене від впливів сучасності. Вдивляючись у минуле, як у дзеркало, людина не лише пізнає інший світ, але й зіставляє його зі своїм культурно-ціннісним світом, що зумовлює постійні взаємовпливи, через які відбувається «перегукування» історичних епох та які ґрунтуються на відкритості, взаємності, єднанні. Спів-буття, спів-переживання, спів-дія Я та Іншого є умовою розвитку Я, що реалізується у сув'язі Я є Інший та в її зворотній іпостасі Інший є Я. Трансцендентальний досвід Іншості розуміється у ролі соціального дзеркала, вглядаючись у яке, Я отримує від нього інформацію, сприймає його переживання та почуття, проводить корекцію власної сфери. Відтак, історичний процес сприймається не лише як феномен зовнішнього світу, який належить зрозуміти та осмислити, але й як внутрішня духовна сутність мого Я. Дієвість вглядування людини у дзеркало історії з позицій власного переживання, відчуття, «проживання» долі минулого дає можливість почути голоси конкретних людей минулого. Така позиція розуміється не лише як здатність зрозуміти людину минулого, її внутрішній світ, проіннятися емпатією до неї. Такий підхід окреслює здатність людини сучасного зрозуміти саму себе, виховати почуття та сумління обов'язку та відповідальності за свою власну долю, а також за долю всього людства. Самопізнання через історію відкриває нові обрії буття людини у перипетіях власної долі та допомагає, на думку В. Біблера, відновити втрачену систему морально-духовних координат. «Безглуздо стверджувати або приписувати: веди себе, як Едип; живи, як Христос; чини, як Гамлет чи Дон Кіхот. Кожна з таких моральних перипетій, образів особистої трагедії дійсно є безвихідна та ненормована, вона є ситуацією моральності і особистої відповідальності», – пише він [1, с.8]. У цьому контексті історична наука і освітня царина історії отримують дещо інший аспект, позбавлений відчуженості та абстрактності історичного знання, орієнтований на пошук, формування світоглядних орієнтирів сучасної людини, її здатності до конструктивного, виваженого розв'язання соціальних суперечностей, готовності плекати у суспільстві паростки терпимості та взаєморозуміння.

У зазначеному контексті доречно скористатися міркуваннями Р. Дж. Коллінґвуда. Призначення історії для «самопізнання» людства він окреслює, виходячи з суспільної природи самої людини, вивчення людських дій, які належать минулому, здатності давати відповіді на різні запитання сьогодення: «Мета історії – дати нам змогу пізнати теперішнє, щоб діяти відповідно до пізнаного; це така сила, яку містить у собі прагматичний погляд на історію» [10, с.547]. Світ минулого розглядається не через призму зовнішньо накладеної системи законів і закономірностей як способів осмилення історичного буття, а шляхом вживання у внутрішній світ історичних персонажів конкретної епохи, що постають співрозмовниками у діалоговій взаємодії з сучасністю. Справедливо зауважує Г. Кнабе: «Живе ество культури і суспільне буття виявляється, проте не у цих загальних закономірностях, а в тих обумовлених своїм ча-

сом і тому неповторних взаємодіях «особистості» та «індивіда», які є характерними для кожної конкретної історично-культурної ситуації» [8, с.11]. Власне, такий пережитий із середини стан *Іншого* може спонукати до плекання етично-моральних вчинків: співчуття, співпереживання, співпричетності, спів розуміння. Історичний досвід пращурів розглядається з позицій культуроформуючого потенціалу сучасності, презентує нові обрії її поступу, зумовлює вихід на одвічні цінності людського буття.

У такий спосіб історія позбудеться ролі ідеологічної прислужниці владних інституцій, оскільки буде представляти досвід попередніх епох з їх світоглядно-ціннісних позицій і орієнтирів, а не з огляду на характеристики та розуміння його сучасності. «У такій ситуації, – зауважує С. Неретіна, – жодна історія будь-якого суспільства, жоден розум не може бути зведений до абсолюту, бути відповідальним за усі шляхи розвитку і приводити їх до загального знаменника» [11, с.24]. Вона висловлює переконання, що справжня єдність світу значною мірою можлива за умови осмисленої значимості одне для одного різних систем буття, їх взаємодія, що надає сенсу одне одному. Необхідною умовою такої осмисленої взаємодії, на думку дослідниці, є вивчення сучасником окремо не лише ментальності кожного народу (спільноти, епохи), його ціннісних орієнтирів, звичок, традицій, способів передачі і отримання знань, але й з'ясування сенсів, «загорнутих» у цю ментальність [11, с.24].

З даною позицією солідаризується Л. Баткін у статті «Два способи вивчення історії культури». Він розглядає діалогову взаємодію історичних епох через призму діалогу сучасного дослідника з історичним джерелом як артефактом людської культури та виокремлює два способи його пізнання. Першим способом послуговується дослідник-спостерігач, намагаючись віднайти певні алгоритми дій чи повідомлень. «Йому немає потреби дослуховуватися у смислові переливи чужої мови з відчуттям її бездоганної багатозначності. Він справедливо остерігається тлумачень. Найглибші тлумачення несумісні з точністю, не завершують цієї мови, не переводять її без залишку в наше знання», – констатує Л. Баткін [1, с.105]. Він пропонує відмовитися від такого вивчення тексту джерела, оскільки таке розуміння не є детермінованим ні зовнішніми умовами, ні свідомістю. Детермінація можлива лише відносна, тому що джерело завжди зберігає можливість подальших інтерпретацій свого тексту. Другий спосіб вивчення минулого передбачає дослідника-шукача, котрий намагається розшифрувати та пояснити текстову інформацію, постійно її переосмислюючи та змінюючи смислову наповненість відповідно до контексту розгляду. «Для цього потрібно його (текст) пояснювати значні для дослідника мотиви з інших джерел, маючи справу, власне, з витяжками з ментальної тканини, а не з цілісними творами... Об'єктивне – те, про що автор мимоволі проговорився», – підсумовує дослідник [1, с.106]. У історичному тексті дослідник спрямовує свої зусилля на пошук внутрішньої текстової «реальності», в якій розкривається

своєрідність уявлень, властивих у цей період певній соціальній спільноті чи належним до неї індивідам.

Пояснення, інтерпретування подій минулого істориком має на меті подолання часової дистанції, перенесення дослідника в епоху, котру він вивчає. Відчувши себе сучасником минулої епохи, він «привласнює» смисли історичного джерела, розширює горизонти власного розуміння тексту через сучасну йому епоху. З цього приводу А. Гуревич пише: «Необхідно ще раз підкреслити, що історичне джерело – витвір людини, і що її витвір – будь це продукт діяльності хроніста, поета, теолога, законодавця чи купця, який веде прибутково-витратну книгу, чи судді, який допитує злочинця, – будь-який випадок по-своєму несе відбиток його погляду на світ, його психологія рівнозначна свідомості людей його часу, до яких він звертався з текстом, перетвореним в історичне джерело сучасним істориком» [4, с.91]. Конструювання об'єктів минулого може більш-менш наближатися до справжнього минулого буття, але ніколи не буде з ним тотожним. І. Данилевський пропонує власний спосіб розуміння джерел, який би реально наблизив сучасника до сфери минулого з метою в'ясування «як усе було насправді»: «В основі «традиційної», «нормальної» історичної побудови обов'язково знаходиться інформація про події, що співпадають удвох чи декількох незалежних одне від одного джерелах. Саме таке співпадання розглядається, зазвичай, як певна гарантія достовірності створюваної істориком реконструкції «історичної реальності». У нашому випадку основна увага в джерелах звертається якраз на неспівпадаючу інформацію (навіть дуже близьку по тексту, наприклад, різні редакції однієї і тієї ж літописної розповіді). Пояснюється це тим, що саме відмінності, індивідуальні риси розповіді є наслідком відображення, специфіки сприйняття подій, що зацікавили автора. У виявленні цього унікального у своїй суті погляду і сенс роботи дослідника» [4, с.7].

Світ минулого постає як відкритий, незавершений простір співпраці між сучасним і минулим, як результат множинності дискурсів, кожен із котрих є істинним. Погляд дослідника все більше зосереджується не на тексті, а на ставленні до нього. Відтак, науковець із пасивного реєстратора фактів минулого перетворюється на активного інтерпретатора досвіду минулих епох. Історичний процес розглядається як власне розуміння дослідником минулого. Це – витвір, продукт його свідомості. За такого підходу історія розглядається не як громіздке нагромування фактів, які необхідно впорядкувати та узгодити, а як конструювання, історична інтерпретація, багатовекторність минулого. Історичне буття постає як сукупність поглядів, різних точок зору, ідеологічних переконань дослідника. Власне, вони і впливають на достовірність історичного знання. Кожна епоха вносить своє розуміння та пояснення історичного минулого в залежності від своїх ціннісних принципів та орієнтирів, запитів і світоглядних позицій. Отже, використання даного підходу дозволяє доповнити історичні знання шляхом включення людської суб'єктивності, наблизитися до створення більш достовірної картини минулого.

Збагнути історичне буття людини як унікально екзистенційне, неповторне одиничне, урівноважити та віднайти компромісні точки дотику множинності життєвих світів можливо через призму аксіологічних комунікацій. Орієнтація історичного пізнання на аксіологічні аспекти робить минуле емоційно-близьким і зрозумілим, дозволяє відчутти «дух епохи» в контексті діалогу між минулим і сучасним. Давати оцінку діяльності людини в минулому можна лише за світоглядними, морально-ціннісними орієнтаціями того часу. Щоб стати «сучасником» минулого, необхідно проникнутися «духом» історичної епохи, її світоглядом, ментальністю, психологією, намагатися виявити ті інтелектуальні процедури, навички свідомості, способи світосприйняття, які були властиві людям даної історичної доби, бути здатним відчутти себе на місці іншої людини. Історичний феномен не може бути пояснений за межами свого часу. Оцінка історичної доби має відбуватися за шкалою цінностей «свого» часу, оскільки в силу часової віддаленості, світовідчуття минулого погано розуміється сучасністю та зумовлює фальсифікації, ідеологічні штампи у трактуванні історичних подій. Засудження минулого як *Інакшості* на основі позицій сьогодення веде до проявів конфронтації та непорозуміння у суспільстві, проявів нетолерантності.

Розуміння, а не осуд дозволить уникнути зневажливого, упередженого ставлення до історичних подій, виробити соціальний слух у часовому просторі, дасть змогу подивитися на історію «з середини», з світоглядних позицій безпосередніх учасників тих чи інших подій, котрі жили в певну історичну епоху. Такий підхід, на думку А.Я. Гуревича, дозволяє історичному «зазирнути людині в обличчя і поцікавитися її думками, почуттями, віруваннями, настроями, її поглядами на природний і соціальний світ і, зрештою, на саму себе» [7, с.62].

Не судити, а зрозуміти минуле – основне завдання історика, переконує М. Блок. Дослідник звертає увагу на обставину, що місія історика полягає – бути суддею, який хвалить чи клеймить ганьбою героїв, котрі загинули, є проявом міцно вкорінених пересудів та забобонів, що склалися у суспільній свідомості і в кінцевому рахунку відбивають бажання пояснювати. Історик переконаний, що лише «за умови, коли історія відмовиться від зазіхань архангела, що карає, вона зуміє нам допомогти вилікуватися від цієї пристрасті» [3, с.77-79].

Інтерсуб'єктивний характер історичного знання передбачає розгляд взаємовпливів минулого і сучасного як діалогу різностей, що презентують свої смислові глибини, взаємодоповнюються, взаємозбагачують одне одного, а не протиставляються як «чуже», «вороже». Порозуміння веде до спростування існуючих і створення нових меж знання, воно визначає суб'єктів пізнання такими, що долають межі об'єктивно сконструйованих, соціальних, культурних, політичних уявлень. На думку Г. Жиру, в такому випадку вони «стають трансгресорами для пізнання *Іниості* в її власному розумінні, для створення «прикордонної зони», де різноманітні

культурні ресурси оформляють нові ідентичності в рамках існуючих конфігурацій влади»[6, с.81]. У своєму проекті таке трансгресує мислення апелює до оновлення тих форм знання, які характеризують альтернативних та опозиційних *Інших*, сприяють творенню образу сучасної людини як «людини цивілізаційної».

Розуміння історичного процесу з позицій інтерсуб'єктивних комунікацій сприятиме формуванню схильності сучасної людини до культурно-світоглядної толерантності, терпимості та діалогу з *Іншим*, діалогічної взаємотерпимості, усвідомлення того, що *Інший* теж має право на помилку чи власне раціо, здатності бачити світ у всій його різноманітності і єдності.

Отже, у минулому закладено величезний потенціал, котрий може бути творчим у подальшому суспільному розвитку. Погляд на історичний процес з позицій безпосередніх учасників, переосмислення його з точки зору людських цінностей стане основою формування толерантного демократичного суспільства. Таке суспільство здатне не лише генерувати нові ідеї, але й виховувати якості, потрібні українському народу у його розвитку.

Досліджуючи можливість інтерсуб'єктивного підходу при вивченні історії, ми ні в якому разі не прагнемо його протиставити іншим методологічним підходам у сучасній історіософії, а тим паче надати йому статус єдиної і унікальної методології осягнення історичних процесів. Ми розглядаємо сучасну історіософію як поле можливих інтеракцій різних дослідницьких підходів, як ризоморфну структуру, де перетинаються і взаємодіють конкуруючі підходи, згідно з принципом проліферації (П. Фейєрабенд). А їх взаємна критика стимулює появу нових підходів. Певні ризики інтерсуб'єктивного підходу в історичних дослідженнях, передусім, пов'язуємо з абсолютизацією людської суб'єктивності, що визначатиме проблематику нашої наступної статті.

Список використаних джерел:

1. Баткин А.М. Два способа изучать историю культуры / А.М. Баткин // Вопр. философии. – 1986. – № 2. – С. 104-115.
2. Библер В.С. Нравственность. Культура. Современность : (Философские размышления о жизненных проблемах) / В.С. Библер. – М. : Знание, 1990. – 62 с. – (Новое в жизни, науке, технике).
3. Блок М. Апология истории или Ремесло историка / М. Блок ; ред. А.Я. Гуревича ; АН СССР. – 2-е изд. доп. ; пер. с фр. Е. Лысенко. – М. : Наука, 1986. – 256 с.
4. Гуревич А.Я. Территория историка / А.Я. Гуревич // Одиссей. Человек в истории. Ремесло историка на исходе XX века. – М. : Наука, 1996. – С. 134-142.
5. Гуссерль Э. Картезианские размышление / Э. Гуссерль ; [пер. с нем. Д.В. Складневой]. – СПб. : Наука-Ювента, 1998. – 315 с.
6. Жиру Г. Гранична педагогіка і постмодерністські політики / Г. Жиру // Гендерна педагогіка : хрестоматія ; за ред. В. Гайденко. – Суми : Універ. кн., 2006. – С. 81-96.
7. Зашкільняк Л. Методологічні новації в сучасній українській історіографії на тлі світової історичної науки / Л. Зашкільняк // Українська історична наука на сучасному етапі розвитку : матеріали II Міжнародного конгресу істориків України. – Київ : Інститут історії України НАН України, 2006. – С. 10-15.

- наук. конгр. укр. істориків. – Кам'янець-Подільський; К.; Нью-Йорк, 2006. – Т. 2. – С. 193-202.
8. Кнабе Г.С. Изменчивое соотношение двух постоянных характеристик человека / Г.С. Кнабе // Одиссей. Человек в истории. Личность и общество. – М. : Наука, 1990. – С. 10-12.
 9. Козлова Н. Социология повседневности: переоценка ценностей / Н. Козлова // Обществ. науки и современность. – 1992. – № 3. – С. 48-58.
 10. Коллінгвуд Р. Дж. Ідея історії. Автобіографія / Р.Дж. Коллінгвуд ; [пер. з англ. О. Мокровольського]. – К. : Основи, 1996. – 615 с.
 11. Неретина С.С. Через ідею діалога культур / С.С. Неретина // Одиссей. Человек в истории. Личность и общество. – М. : Наука, 1990. – С. 23-27.
 12. Пролеєв С.В. Духовність і буття людини / С.В. Пролеєв. – К. : Наук. думка, 1992. – 108 с.
 13. Табачковський В. Гуманізм та проблема діалогу культур / В. Табачковський // Філософ. думка. – 2001. – № 1. – С. 6-5.

The humanistic potential to study of history as one of methodological directions is explicated. Its possibilities for overcoming of the confrontation and moral alienation in the society are shown. The heuristic possibilities of intersubjective approach to study of history are connected with the rejection of mono-methodology in the favor of pluralism, that demonstrates multidimensionality and multiculturalism of historical being.

Key words: intersubjective approach, humanistic potential, history, methodology.

Отримано: 2.10.2011

УДК 323.15(470.62)(=161.2)«1920/1930»

І. А. Ісакова

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИЩИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ І ПОЛІТИЧНОГО КЕРІВНИЦТВА УСРР ТА РСФРР В ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ КУБАНІ 1920 – ПОЧ. 1930-х рр.

У статті висвітлюється діяльність вищих органів влади і політичного керівництва УСРР та РСФРР щодо національно-культурного розвитку українців Кубані у 1920-х-поч. 1930 рр. Акцентується увага на спільних та відмінних формах взаємодії. Підкреслюється, що у цих процесах найбільшу активність проявляла українська сторона.

Ключові слова: політика «українізації», взаємовідносини, Народний Комісаріат освіти (НКО), культура, освіта, Російська Федерація, Кубань, Україна.

В умовах становлення української державності надзвичайно важливим є дослідження ще досі маловідомих сторінок історії, які з різних причин, як об'єктивних, так і суб'єктивних обходили своєю увагою історики. До таких відносяться проблеми національно-культурного розвитку українців, які проживають у Російській Федерації, зокрема Кубані. Зазначимо, що досить плідно працюють у цьому напрямку як окремі дослідники, так і наукові, почасти урядові і громадські установи. Серед українських дослідників